

SCHADUWEN VAN JEZUS in HET OUDE TESTAMENT

Joop Onnekink

UITGEVERIJ TOETSSTEEN
WWW.TOETSSTEEN-BOEKEN.NL

Schaduwen van Jezus in het Oude Testament

Joop Onnkink ©2024

© 2025 Uitgeverij Toetssteen

Egginklaan 4-6

7971 CA Havelte (Dr.)

www.toetssteen-boeken.nl

info@toetssteen-boeken.nl

Eerste druk: januari 2025

ISBN: 9789492818195

NUR:707

Opmaak: Gewoon Geertje

Omslagontwerp: Door Ontwerpt

Illustraties: Ephraïm Moshe Lilien (1874-1925) illustreerde in Jugendstil *Bücher der Bibel* van F. Rahlwes en werkte in 1906 aan de Bezalel Kunstacademie in Jeruzalem.

© 2025. Door de schrijver is alle mogelijke moeite gedaan om de copyrights van derden te eerbiedigen. Voor aanhalingen uit diverse boeken is schriftelijk toestemming gevraagd en verkregen. Mocht er iets over het hoofd zijn gezien dan kan men contact opnemen met de uitgever: publisher@toetssteen-boeken.nl.

Inhoud

WOORD VOORAF	9
1. INLEIDING	11
1.1 Inleiding	11
1.2 Het bestuderen van typen	13
1.3 Wat is een type ?	13
1.4 Kenmerken van typen	14
1.5 Verschijningen van Jezus in het Oude Testament	15
1.6 Jezus in typen	16
1.7 Soorten typen	16
1.8 Ten slotte	16
2. VERSCHIJNINGEN VAN JEZUS IN HET OUDE TESTAMENT	17
2.1 Inleiding	17
2.2 Jezus Christus, de eeuwige Zoon van God	18
2.3 Verschijningen van Jezus in het Oude Testament	19
2.3.1 <i>Engel van de HEERE</i>	19
2.4 Verschijningen van Jezus in het Oude Testament	21
2.4.1 <i>Verschijningen van de Engel van de HEERE</i>	21
2.4.2 <i>Engel van God</i>	27
2.4.3 <i>Bevelhebber van het leger van de HEER</i>	29
2.4.4 <i>Engel van Zijn aangezicht</i>	30
2.4.5 <i>Engel van Zijn verbond</i>	30
2.5 Meerdere verschijningen	31
2.6 Ten slotte	32
3. PERSONEN ALS TYPE VAN JEZUS	33
3.1 Inleiding	33
3.2 Diverse typen	34
3.3 Ten slotte	47

4. JEZUS IN DE OFFERS	48
4.1 Inleiding	48
4.2 Wat beoogt verzoening?	49
4.3 De betekenis van het bloed	51
4.4 Algemene offers in het Oude Testament	51
4.5 De vijf soorten offers in Leviticus	52
4.6 Het offer van de twee vogels	54
4.7 De twee bokken op Jom Kipoer	55
4.8 Het offer van de rode koe	56
4.9 De beweegoffers	56
4.10 Ten slotte	57
5. INZETTINGEN	58
5.1 Inleiding	58
5.2 De feesten	58
5.3 De priesterwijding	64
5.4 De lossingswetten	65
5.5 De vrijsteden	69
5.6 Ten slotte	70
6. VOORWERPEN	71
6.1 Inleiding	71
6.2 De wolkkolom	71
6.3 De Tabernakel	71
6.4 De kleding van de hogepriester	78
6.5 De bloeiende staf van Aäron	79
6.6 De geslagen rots	80
6.7 Het manna in de woestijn	80
6.8 De koperen slang	80
6.9 Ten slotte	82
7. JEZUS IN DE PSALMEN	83
7.1 Inleiding	83
7.2 Jezus in de Psalmen	85
7.3 Ten slotte	94
NAWOORD	97
DANKWOORD	99
LITERATUUR	101
NAWOORD VAN DE FAMILIE	103

WOORD VOORAF

Jezus Christus zei tot de Emmaüsgangers over het Oude Testament:

“Dit zijn de woorden die Ik tot u sprak toen Ik nog bij u was, dat alles vervuld moest worden wat over Mij geschreven staat in de Wet van Mozes en in de Profeten en in de Psalmen.”

LUKAS 24:44 (HSV)

Begin jaren tachtig van de vorige eeuw besloten mijn vrouw en ik theologie te gaan studeren. Wij schreven ons in bij de Brandpunt Bijbel Scholen (BBS) in Doorn voor een deeltijdopleiding die acht jaar duurde. Hoewel we al veertig jaar trouwe kerkgangers waren, vernamen wij waarheden waarvan we nog nooit hadden gehoord. Het vak dat mij het meeste aansprak was typologie. Dit behelst onder andere de beschrijving van de verschijningen van de Heer in het Oude Testament. Daarnaast wordt uitgebreid ingegaan op typen van de Heer, zoals de offers die naar Hem verwijzen en het leven van personen die als Zijn type fungeren. Het zijn stuk voor stuk plaatjes die een schaduw zijn van de werkelijkheid van Christus die komen zou. Een type kan een persoon, een voorwerp of een gebeurtenis zijn in het Oude Testament, die letterlijk vooruitwijst naar Jezus en wat Hij voor ons gedaan heeft en doet.

Typen kun je niet maken, maar zijn te ontdekken door Schrift met Schrift te vergelijken. Een voorbeeld: Jezus zegt dat Hij drie dagen in de aarde zal zijn zoals Jona drie dagen in de vis was.¹ Ook vergelijkt Hij Zichzelf met de koperen slang op een staak in de woestijn.² Ook Adam is een type van Jezus. In Romeinen 5:14 staat dat Adam een beeld is van de komende. Het meest bekende type is dat van Jozef. Het leven van Jozef vertoont een treffende overeenkomst met het leven van Jezus. In het verloop van dit boek wordt daar uitgebreid bij stilgestaan.

Na afronding van mijn studie had ik het voorrecht gedurende 24 jaar les te mogen geven aan verschillende bijbelscholen. Tevens heb ik mij in die jaren verder in het vak typologie verdiept. Wat ik leerde verwerkte ik dan weer in mijn lessen. Het was verrassend te ervaren hoe positief en enthousiast de cursisten

¹ Mattheüs 12:40.

² Johannes 3:14.

daarop reageerden. Hun vragen, opmerkingen en suggesties heb ik in mijn lessen verwerkt. Zo heb ik in de loop der jaren het onderwerp verbreed en verdiept.

Langzamerhand ontstond bij mij het plan om over dit onderwerp een boek te schrijven, om daarmee een breder gelovig publiek te bereiken. Want “De typologie van de Schrift is een van de meest genegeerde onderdelen van de theologische wetenschap”. Deze verklaring van een bekend theoloog is betekenisvol, niet alleen om de erkenning van een onschatbaar verlies van de gemeente van Christus, maar vooral ook omdat de typologie een rechtmatige plaats verdient in de systematische theologie.³ Ik kan me niet herinneren ooit een preek over dit onderwerp te hebben gehoord. Vreemd dat er toch zo weinig kennis is van dit onderwerp omdat er heel veel boeken over zijn geschreven. Een mooi voorbeeld is het boek *De schaduw van Jezus* van de gebroeders Koornstra.⁴ Ze beschrijven hierin onder andere: het teken van Jona, het manna en het Paaslam. In *De Tabernakel* schrijft Henk Binnendijk uitgebreid over de symboliek van de Tabernakel.⁵ In 2024 verscheen de bundel *Christus in Oude Testament*, geredigeerd door Jaap Dekker.⁶ Het meest complete overzicht is *Christus en zijne kerk, afgebeeld in de schaduwen van het Oude Testament* van ds. J.W. Felix uit 1875.⁷ Met de behandeling van de vijf offers in Leviticus, Hogepriester, priesterdienst en de Tabernakel is dit boek het meest uitgebreide dat ik onder ogen heb gehad. Daarnaast heb ik diverse artikelen verzameld over personen als type van Christus: Aäron, Jozef, David en Melchizedek.

Als er al zoveel informatie over dit onderwerp bestaat waarom dan toch weer een boek? Het antwoord is: omdat al die informatie slechts fragmentarisch is. Daarom heb ik besloten die kennis te bundelen en die de lezer als één geheel aan te bieden. Dit boek bevat naast de inleiding zes hoofdstukken, die vertellen over de ontdekking van de verschijningen en schaduwbeelden van Jezus in het Oude Testament. Om het boek leesbaar te houden zijn veel Bijbelteksten uit de tekst gelaten en als noten toegevoegd. Tenzij anders is vermeld zijn de teksten uit de Herziene Statenvertaling (HSV © 2010/2016 Stichting HSV) genomen.

Joop Onnekink, Ugchelen 2024
Volgens de Joodse jaartelling 5785

3 A. Ramaker, docent Brandpunt Bijbelschool.

4 Martin, Jeroen en Hans Koornstra, *De schaduw van Jezus. Veertig verhalen over Jezus in het Oude Testament* (Harderwijk, 2012).

5 Henk Binnendijk, *De tabernakel* (Hilversum, 1981).

6 Jaap Dekker en Kasper de Graaf (red.), *Christus in het Oude Testament*. Henk de Jong over de verhouding tussen het Oude en het Nieuwe Testament (Amsterdam, 2024).

7 J.W. Felix, *Christus en zijne kerk, afgebeeld in de schaduwen van het Oude Testament* (Leeuwarden, 1875).

1. INLEIDING

1.1 Schaduwen

Veel christenen zijn zich niet bewust van het feit, dat Jezus Christus (Messias) niet alleen in het Nieuwe Testament, maar ook in het Oude Testament te vinden is. In het Nieuwe Testament is dat evident. In dit boek wordt beschreven hoe Hij in het Oude Testament kan worden ontdekt als de Zoon van Eeuwigheid voor Zijn menswording.

De oorsprong en het wezen van het christendom is de persoon van Jezus Christus. Hij is hét grote thema van de Bijbel en het middelpunt van de christelijke leer. Lukas schrijft in het boek Handelingen: “En de zaligheid is in geen ander, want er is onder de hemel geen andere Naam aan de mensen gegeven waardoor wij zalig moeten worden”.⁸ Jezus als tweede persoon van de goddelijke Drieëenheid heeft aandeel in alle handelingen van de Godheid. Die “samenwerking” van de drieënige God is volkomen. De wil van de Vader wordt door het Woord, de Zoon, uitgevoerd. In de hele Bijbel, in zowel het Oude Testament als het Nieuwe Testament, komen we de Persoon van Jezus tegen.

Voor wat betreft het Nieuwe Testament is dat duidelijk. Jezus is het Woord en door het Woord zijn de hemel en de aarde geschapen.⁹ Om de Heer in het Oude Testament te kunnen ontdekken is echter meer studie nodig. Het is opvallend dat in het Nieuwe Testament steeds wordt verwezen naar de Schriften. Jezus Zelf, maar ook de apostelen verklaren steeds weer, dat het Evangelie, dat zij prediken, naar de Schriften is.¹⁰ Met de Schriften wordt het Oude Testament (de Hebreeuwse Bijbel, de Tenach) bedoeld. In die dagen bestond immers het geschreven Nieuwe Testament, zoals wij dat kennen, nog niet.¹¹ Jezus zegt dat het Oude Testament van Hem getuigt als Hij tegen de Emmaüsgangers zegt: “Dit zijn de woorden die Ik tot u sprak toen Ik nog bij u was, dat alles vervuld moest worden wat over Mij geschreven staat in de wet van Mozes en in de Profeten en in de Psalmen”.¹²

⁸ Handelingen 4:12.

⁹ Johannes 1:1-3.

¹⁰ Johannes 5:39; Johannes 7:38.

¹¹ Lukas 24:27.

¹² Lukas 24:44.

De wet van Mozes omvat de eerste vijf Bijbelboeken, in het Hebreeuws de Tora of in het Grieks de Pentateuch.

Het is helaas zo, dat veel christenen het Oude Testament minder relevant vinden dan het Nieuwe Testament, want het laatste bevat immers het evangelie. Het Oude Testament wordt beschouwd als een historisch boek dat de geschiedenis van het volk Israël beschrijft. Daarbij wordt echter voorbijgegaan aan het feit dat het Oude Testament vertelt over de schepping en het verbond met Noach dat voor alle mensen geldt. Het bevat ook profetieën over Israël, het Midden-Oosten en de terugkomst van Jezus die in onze tijd nog niet zijn vervuld. Denk ook aan het boek Spreuken dat ons vele wijsheden aanbiedt. Dan nog de Psalmen die ons veel troost kunnen geven maar ook vaak profetisch zijn. Ook leren we de Here God kennen als een liefdevolle en barmhartige Vader. Ten slotte (en daar gaat deze studie over) vinden we in het Oude Testament veel typen van Jezus die ons veel kunnen leren over Zijn Persoon en Zijn werk.

Dit boek laat zien dat beiden even belangrijk zijn: ook het Oude Testament is een duidelijk getuigenis van God over de Here Jezus. Het is dus onjuist om het Evangelie alleen te beperken tot het Nieuwe Testament. De apostel Paulus schrijft hierover aan Timoteüs: “Heel de Schrift is door God ingegeven en is nuttig om daarmee te onderwijzen, te weerleggen, te verbeteren en op te voeden in rechtvaardigheid”.¹³ En Petrus schrijft: “Dit moet u allereerst weten, dat geen enkele profetie van de Schrift een eigenmachtige uitleg toelaat; want de profetie is destijds niet voortgebracht door de wil van een mens, maar heilige mensen van God, door de Heilige Geest gedreven, hebben gesproken”.¹⁴ Denk ook aan de geschiedenis van de kamerling uit Ethiopië die Jesaja 53:7-8 las. Dan staat er: “En Filippus deed zijn mond open en, uitgaande van dat Schriftwoord [uit Jesaja], verkondigde hij hem Jezus”.¹⁵ De kerkvader Augustinus verklaarde dan ook: “Het Nieuwe Testament is verborgen in het Oude en het Oude Testament is geopenbaard in het Nieuwe; het Nieuwe Testament is in het Oude vervat, terwijl het Oude Testament in het Nieuwe verklaard is”.¹⁶

Jezus verschijnt in eigen persoon in het Oude Testament als Engel met hoofdletter en Hij wordt dan met de Engel van de HEERE, de Engel van Zijn Aangezicht en meer van dergelijke benamingen aangeduid. Maar in het Oude Testament kunnen we tot op zekere hoogte ook afbeeldingen van Jezus herkennen. Dat noemen we typen van Jezus. Typologie kan ons ook een dieper besef geven van de heilsfeiten. Als mens kunnen we ons soms moeilijk voorstellen wat het voor God betekende om de Here Jezus als offer te geven. Maar als we Genesis 22 lezen, waar

¹³ 2 Timoteüs 3:16.

¹⁴ 2 Petrus 1:20-21.

¹⁵ Handelingen 8:35.

¹⁶ Vermeld in de cursus van de BBS. Gebaseerd op *Augustinus, Quaestiones in Heptateuchum*, 2.73.

Abraham gevraagd wordt Izak te offeren helpt ons dat. Als we lezen hoe Jozef verkocht wordt door zijn broers, kunnen we het onrecht invoelen dat de Heer Jezus is aangedaan. De offerdienst in het Oude Testament leert ons over de noodzaak van het offer om tot God te komen.

1.2 Het bestuderen van typologie

De studie hierover wordt ook wel “typologie” genoemd. Dat woord vinden we niet letterlijk in de Bijbel. In de theologie wordt dit woord echter gebruikt om de studie van typen aan te duiden. Jammer genoeg is dit bij veel christenen een vrij onbekend onderwerp. Toch kunnen wij door studie hierover veel leren over de plannen van God en vooral over wie Hij is. De typen zijn slechts “schaduwen”, terwijl de werkelijkheid van Christus is. Paulus schrijft aan de Kolossenzen: “Laat dus niemand u veroordelen inzake eten of drinken, of op het punt van een feestdag, een nieuwe maan of de sabbatten. Deze zaken zijn een schaduw van de toekomstige dingen, maar het lichaam is van Christus”.¹⁷ De schaduwen laten iets zien van de komende werkelijkheid. Daarom is het zo belangrijk ze te bestuderen.

1.3 Wat is een type?

De Amerikaanse predikant Cyrus Scofield (1843-1921), bekend van de Scofield Reference Bible, heeft hiervan gezegd: “Een type is een door God bedoelde illustratie van een of andere waarheid.”¹⁸ Vandaar dat wij zelf geen typen kunnen maken. Zij zijn ons door God Zelf gegeven en wij kunnen ze in de Bijbel ontdekken door Schrift met Schrift te vergelijken. Met name het boek Hebreeën leert ons veel over typen in het Oude Testament. In het Nieuwe Testament wordt vaak naar typen in het Oude Testament verwezen met woorden zoals: “gelijk” of “evenals”.¹⁹ Het gebeurt ook wel met uitdrukkingen als: “een afbeelding en schaduw van de hemelse dingen”.²⁰ Het woord type is afgeleid van het Griekse “typos”, wat “beeld” of “gelijkenis” betekent.²¹ Griekse synoniemen zijn:

<i>skia</i>	schaduw ²²
<i>hypodeigma</i>	kopie ²³
<i>semeion</i>	teken ²⁴

17 Kolossenzen 2:15-17.

18 Collegedictaat Brandpunt Bijbelschool.

19 Mattheüs 12:40; Johannes 3:14; 1 Korinthe 15:22.

20 Hebreeën 8:5; 10:1.

21 Romeinen 5:14; 1 Korinthe 10:6, 11.

22 Kolossenzen 2:17; Hebreeën 8:5; 10:1.

23 Hebreeën 8:5; 9:23.

24 Mattheüs 12:39.